

Advies op het wetsvoorstel (doc 55 0373) tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de niet voor beslag vatbare goederen

BAPN

Het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN) heeft als kernopdracht om het federale beleid met betrekking tot armoedebestrijding te adviseren en te ondersteunen, vertrekkende vanuit de ervaring van mensen in armoede. Om dit te realiseren werkt BAPN nauw samen met haar vier regionale netwerken armoedebestrijding namelijk: het Netwerk tegen Armoede, het Brussels Platform Armoede, le Réseau Wallon de Lutte contre la Pauvreté en Le Forum - Bruxelles contre les Inégalités en hun aangesloten verenigingen waar armen het woord nemen. Binnen het Belgisch netwerk komen de regionale netwerken samen en nemen ze gemeenschappelijke standpunten in betreffende het federale en Europese beleidsniveau. De opmerkingen en aanbevelingen die we hieronder zullen presenteren worden dan ook door alle regionale netwerken, verenigd binnen BAPN, onderschreven en zijn rechtstreeks gebaseerd op adviezen en signalen van mensen in armoede zelf.

Inleiding

Een actualisatie van de lijst met goederen die niet vatbaar zijn voor beslag staat vandaag opnieuw ter discussie. Dit wetsvoorstel is niet nieuw, maar herneemt een wetsvoorstel waar wij in 2018 reeds onze bemerkingen op hebben gegeven tijdens een vorige hoorzitting. We zijn tevreden dat het wetsvoorstel opnieuw vanonder het stof werd gehaald want deze verouderde lijst garandeert niet meer het menswaardig bestaan van de beslagene, wat toch één van de hoofddoelstellingen is van dit wetsartikel. We hopen dat ditmaal het wetsvoorstel geen voorstel blijft maar ook daadwerkelijk plenair gestemd zal worden.

Karine zal vandaag getuigen over hoe traumatisch het is wanneer je goederen in beslag worden genomen. Het is een gebeurtenis die gans het gezin nog lange tijd met zich zal meedragen en dus enkel in extremis zou mogen worden toegepast. We roepen beleidsmakers dan ook op om de schuldenproblematiek vooral preventief aan te pakken. In de eerste plaats denken we dan aan het optrekken van de uitkeringen tot boven de armoedegrens. Nog steeds leeft 1 inwoner op 7 in België in armoede, en dit cijfer refereert slechts naar de situatie voor de COVID-19 crisis. Mensen in armoede hebben simpelweg onvoldoende inkomsten om het einde van de maand te halen en maken noodgedwongen schulden om de huishuur, energierekeningen, ziekenhuiskosten of schoolboeken te kunnen bekostigen. Wij zijn tevreden dat de nieuwe federale regering in haar beleidsakkoord het verhogen van de uitkeringen heeft ingeschreven, maar blijven waakzaam over de concrete uitvoering.

Daarnaast is het belangrijk om de onrechtmatige hoge invorderingskosten in zowel de minnelijke als de gerechtelijke fase te bestrijden. Het is in ieders nadeel dat een kleine schuld snel en nodeloos oploopt door allerlei bijkomstige kosten. Mensen in armoede raken hierdoor volledig verstrikt in hun schulden en zien geen enkele uitweg meer om hun leven terug op de rails te krijgen. In zowel de commissie economie als in deze commissie werden reeds heel wat wetsvoorstellen ingediend, bediscussieerd en zelfs gestemd om een rechtvaardigere minnelijke en gerechtelijke invordering te garanderen. Jammer genoeg heeft dit maar tot zeer weinig wetten geleid. We roepen daarom alle parlementsleden, maar ook de voltallige regering op om haar verantwoordelijkheid te nemen en ervoor te zorgen dat mensen en gezinnen met betalingsachterstanden niet nodeloos in een schuldenpiraal terecht komen die hen diep in de armoede duwt.

Wanneer schulden zich opstapelen, is het belangrijk dat mensen zo snel mogelijk toegang hebben tot kwaliteitsvolle hulpverlening. Vandaag is dit lang niet altijd het geval. Veel diensten schuldbemiddeling hebben onvoldoende financiële middelen en personeel om snel aan alle hulpvragen tegemoet te komen. Een toegankelijke hulpverlening met voldoende gespecialiseerde schuldhulpverleners is uiteraard voor een groot stuk regionale materie, maar via de schuldhulpverlening van de OCMW 's zou het federale niveau al voor heel

wat extra versterking kunnen zorgen. Naast extra middelen vragen we tot slot ook meer slagkracht voor de diensten schuldhulpverlening. Het is zeer belangrijk dat mensen met schulden zo snel mogelijk tot een regeling kunnen komen met hun schuldeisers. De diensten schuldbemiddeling, samen met mensen in armoede signaleren echter al geruime tijd dat schuldeisers zich steeds rigider opstellen, afbetalingsplannen weigeren en ondanks de kwetsbare financiële situatie van vele mensen met schulden, de invorderingsprocedures blijven voortzetten. We vragen daarom dat wanneer een erkende dienst schuldbemiddeling een afbetalingsplan voorstelt, onder bepaalde voorwaarden schuldeisers dit niet zomaar mogen weigeren.

Advies op het wetsvoorstel 55 0373

1. Een actualisatie van de lijst van goederen die niet vatbaar zijn voor beslag

De huidige gezondheidscrisis heeft onze samenleving in een snel tempo verder gedigitaliseerd. Zonder internetverbinding, mobiele telefoon, tablet, computer of printer is het onmogelijk geworden om ten volle aan onze samenleving deel te nemen. Zo wordt het online invullen van de belastingaangifte sterk aangemoedigd, vragen verschillende overheidsdiensten om documenten via het internet op te vragen en kan je enkel bij de dokter of het gemeentehuis terecht na het maken van een online afspraak. Heel wat schoolgaande kinderen volgen momenteel digitaal les en met de meeste van onze vrienden en familie kunnen we enkel contact houden via het scherm. Zelfs inschrijven op de federale reservelijst voor het COVID-vaccin kan enkel online. Een kleine ontspanning om de Corona-stress te doorbreken zoals een bezoek aan een museum, het boeken van een uurtje zwemmen, een digitale cultuurbeleving, veronderstelt minimale IT-uitrusting om te kunnen deelnemen. Minimale digitale uitrusting is dus onontbeerlijk in de uitoefening van het recht op gezondheid, recht op inkomen, recht op onderwijs, het recht op vrije tijd,...

- Toestellen en benodigdheden voor toegang tot internetverbinding zijn dus absoluut geen luxeartikelen meer maar onmisbare instrumenten in onze huidige digitale samenleving en dienen daarom opgenomen te worden in de lijst van goederen die niet vatbaar zijn voor beslag.
- We zijn tevreden dat het nieuwe wetsvoorstel verduidelijkt dat deze maatregel geldt per gezinlid en niet per huishouden en dat de beslagene zelf de goederen kunnen kiezen.
- We kunnen ons ook vinden in het feit dat de actuele verkoopwaarde van deze toestellen op het moment van het beslag de 500 euro per gezinlid niet mag overstijgen. Dit wetsvoorstel voorkomt wel niet dat deurwaarders straks goederen hoger in waarde zullen schatten om toch beslag te kunnen leggen. Dit kan voorkomen worden door mensen bijvoorbeeld het recht te geven op een schadeloosstelling als de uiteindelijke verkoopwaarde van de goederen veel lager blijkt te zijn dan de geanticiperde waarde van de deurwaarder.

2. Goederen met een emotionele waarde

- Ook de bescherming van goederen, die misschien op het eerste gezicht niet noodzakelijk lijken om een menswaardig leven te leiden maar die een grote emotionele waarde hebben voor de beslagene, is een belangrijke maatregel binnen dit voorstel.
- Concreet stelt het wetsvoorstel dat de beslagene zelf de goederen met een emotionele waarde kan kiezen voor een maximale verkoopwaarde van 400 euro op het moment van het beslag.

We verwelkomen deze maatregelen, maar vinden het maximumbedrag van 400 euro te laag. We hadden dit bedrag graag hoger gezien. Daarnaast is er ook hier geen bescherming van de beslagene tegen een deurwaarder die een veel te hoge verkoopwaarde schat, enkel en alleen om het beslag toch te kunnen uitvoeren. We vragen daarom dat ook hier mensen recht kunnen hebben op een schadeloosstelling.

3. Andere essentiële en functionele goederen

Ook vragen we dat er voldoende rekening wordt gehouden met de specifieke situatie waarin sommige huishoudens zich bevinden. Sommige goederen die niet essentieel lijken voor het ene huishouden, kunnen van

onschatbare waarde zijn voor het ander. Zo kan een auto voor een gezin met meerdere kinderen op het platteland totaal onmisbaar zijn aangezien zij geen beroep kunnen doen op het openbaar vervoer. Of denken we bijvoorbeeld aan het belang van een hometrainer voor mensen met bepaalde gezondheidsproblemen. We kennen een situatie van een man die na een periode van langdurige arbeidsongeschiktheid opnieuw kan gaan werken in een beschutte werkplaats, enkele dorpen verder. Alle transportmogelijkheden werden uitgeput, maar enkel het alternatief van een elektrische fiets bleef over. Wanneer deze fiets mee beslagen wordt, stopt niet enkel de socio-economische activering van deze persoon, maar wordt tegelijk zijn eigenwaarde en persoonlijke ontwikkeling afgeremd.

De overweging om deze goederen niet te beslagen, kan men niet maken op basis van de limitatieve lijst en kan men niet overlaten aan het eigen goeddunken van de gerechtsdeurwaarder. Het veronderstelt maatwerk en in vele gevallen de ondersteuning van een sociaal werker (OCMW, CAW, ziekenfonds, ziekenhuis, thuiszorg, ...). We lanceren daarom de suggestie om, naar analogie van de preventie van uithuiszettingen, een verplichte bemiddelingsprocedure met hoorrecht bij de vrederechter te voorzien waarbij het essentieel belang van een aantal goederen kan worden aangetoond. De uitkomst van deze bemiddeling moet erin bestaan te kunnen vrijwaren wat de persoon nodig heeft om opnieuw stappen vooruit te kunnen zetten en uit de armoede trachten te geraken. We zijn bereid tot verdere dialoog met het parlement rond dit voorstel.

4. Versterk het recht op betwisting en het recht op informatie

- We zijn tevreden dat de schrijvers van dit wetsvoorstel onze aanbeveling hebben gevolgd om de termijn tussen het beslag en de verkoop van de goederen op te trekken van 30 naar 45 dagen. Want dat geeft mensen de tijd om een oplossing te zoeken. Deze verlengde termijn omvat immers minstens één uitkering of loon.
- De uitbreiding van de termijn om een betwisting rond de beslagbaarheid op te werpen bij de deurwaarder van 5 naar 15 dagen is een stap in de goede richting. Toch lijkt ons dit nog onvoldoende om de geschillenbeslechtsprocedure ook daadwerkelijk toegankelijk te maken. De termijn om zich te informeren en hulp te zoeken om bezwaar te kunnen leveren is nog steeds zeer kort. Als we willen dat deze beschermingsmaatregel meer is dan 'enkel een waarborg op papier', is een termijn van 30 dagen nodig. Daarnaast is het belangrijk dat de wetgever de absolute kosteloosheid van deze procedure garandeert (geen rolrechten, geen rechtsplegingsvergoeding) en vormvereisten tot een minimum beperkt.
- Ook is er nood aan meer en duidelijkere informatie voor de beslagene. De lijst van goederen die niet voor beslag vatbaar zijn, moet worden toegevoegd aan het deurwaardersexploot. Zo kunnen beslagene direct controleren of hun rechten voldoende werden beschermd tijdens het beslag.
- Tot slot vragen we dat de beslagene op schriftelijke wijze en in duidelijke taal geïnformeerd wordt over de geschillenbeslechtsprocedure en waar men terecht kan voor ondersteuning hierbij.

Andere noodzakelijke maatregelen

1. Maak een einde aan het beslag na beslag

Mensen in armoede begrijpen niet waarom verschillende deurwaarders meerdere malen beslag kunnen leggen op dezelfde goederen, terwijl deze maar éénmalig verkocht kunnen worden. Bij veel mensen in armoede komt de deurwaarder na één bezoek al tot de conclusie dat de goederen van de persoon met schulden onvoldoende waarde hebben om een openbare verkoop te rechtvaardigen. We vragen, net als SAM vzw, dat er in dit geval een PV van niet-bevinding wordt opgesteld mét registratie in het Centraal Bestand voor Beslagberichten. Andere deurwaarders zouden hierdoor hun pogingen tot beslag dienen te staken en aldus zo voorkomen dat de persoon met schulden nodeloos met extra kosten wordt opgezadeld.

2. Evolveer naar een levende lijst van niet voor beslag vatbare goederen

Een toegankelijke, duidelijke en up-to-date lijst van roerende goederen die in geen enkele omstandigheid vatbaar zijn voor beslag, is een zeer belangrijk instrument. Zo garandeert men dat beslagene niet aan nog meer onzekerheid worden blootgesteld op een moment dat ze zich al in een uiterst kwetsbare positie bevinden. Er is immers een enorme kloof tussen de leefwereld van mensen in armoede enerzijds en de leefwereld van de

gerechtsdeurwaarders anderzijds. Een goede lijst creëert duidelijkheid en voorkomt discussies, waarbij de beslagene gezien de ongelijke machtsverhouding, altijd het onderspit zullen delven.

Maar ook wanneer het parlement vandaag de lijst van goederen niet vatbaar voor beslag herziet, zal deze lijst én de gestelde plafondbedragen snel weer achterhaald zijn. Menselijke behoeften wijzigen doorheen de tijd en levenskosten stijgen. Enkel een levende lijst doet recht aan het feit dat sommige goederen die ooit beschouwd werden als luxeartikelen doorheen de tijd noodzakelijk worden om ten volle te kunnen participeren aan onze maatschappij. We vragen het parlement dan ook om zich uitdrukkelijk te engageren om de lijst van niet voor beslag vatbare goederen mét de bedragen elke legislatuur te actualiseren op basis van dialoog met mensen in armoede en de netwerken die hen vertegenwoordigen. Zij zijn immers het best geplaatst om dergelijke veranderingen aan te geven en zo mee te garanderen dat de lijst ook in de toekomst steeds waarborgt dat mensen en gezinnen ook na een roerend beslag een menswaardig leven kunnen leiden. We doen tevens de oproep om hierbij ook onderzoekers op het terrein van referentiebudgetten en budgetkorven te betrekken. Ze kunnen een wetenschappelijke inbreng hebben rond het vraagstuk 'wat hebben mensen en gezinnen minimaal nodig om menswaardig te kunnen leven? '.

3. Geen roerende beslagen waarvan de opbrengsten de kosten niet dekken

De getuigenis van Karine maakt zeer duidelijk dat een roerend beslag een traumatiserende en ingrijpende gebeurtenis is. Een dergelijke maatregel is alleen verantwoord als daar ook een effectieve schuldafbouw tegenover staat. Het is nu net daar waar het schoentje wringt.

Veel deurwaarders gebruiken het beslag als een drukkingsmiddel. Ze leggen beslag op roerende goederen waarvan ze weten dat deze de kosten van een verkoop niet zullen dekken, maar proberen zo bewust de persoon met schulden onder druk te zetten. Voor die éné schuldeiser en de aangestelde gerechtsdeurwaarder zal dit misschien een oplossing lijken want in vele gevallen zal de beslagene er inderdaad alles aan doen om de verkoop tegen te houden. Maar voor gezinnen die zich reeds in een financieel zeer kwetsbare positie bevinden betekent dit een verdere verslechtering van hun situatie. Ze zullen noodgedwongen geld lenen van vrienden of familie, een extra krediet openen, of die maand de huishuur, elektriciteit of de schoolfactuur niet betalen. We vragen daarom dat er een verbod komt op beslagen die niet leiden tot een daadwerkelijke schuldafbouw, want in onze ogen zijn deze manifest rechtsmisbruik.

Op basis van de getuigenissen die wij verzamelden leiden we af dat het beslag vaak niet leidt tot een schuldafbouw, hoogstens tot een status quo en in sommige gevallen zelfs tot een verslechtering van de financiële situatie. Tel daarbij de kosten die de samenleving maakt in de ganse ketting die wordt gemobiliseerd door een beslag : stadsdiensten die de beslaggoederen moeten transporteren en opslagen, maatschappelijk werkers die opnieuw aan de slag moeten gaan om een minimale inboedel voor hun cliënt te voorzien. De sofa die misschien 50 euro opbrengt op de verkoop, wordt vervangen door een bon van het OCMW voor de kringloopwinkel na een sociaal-financieel onderzoek door de maatschappelijk assistente en een procedure voor het Bijzonder Comité. Wat zijn hier de kosten en de baten ?

We vragen ons daarom af of er een studie voorhanden is die de gevolgen van het beslag al in kaart heeft gebracht en zo niet, of een dergelijke studie niet wenselijk is? We zijn er immers van overtuigd dat de zeer geringe positieve gevolgen van het beslag niet opwegen tegen de verstrekkende negatieve effecten.

4. De kwijtschelding van schulden

Tot slot vragen we een open debat over de mogelijkheid om in specifieke situaties privéschulden volledig kwijt te schelden om mensen toe te staan een nieuwe start in hun leven te maken. Hieraan moeten natuurlijk bepaalde voorwaarden worden verbonden maar we denken bijvoorbeeld aan mensen die na een lange periode van dakloosheid terug aansluiting proberen te vinden met de samenleving. Of mensen die na een lange periode van werkloosheid zich opnieuw lanceren op de arbeidsmarkt, maar ook aan alleenstaande ouders die uit een gewelddadig huwelijk stapten maar nog steeds moeten leven met de schulden van hun ex-partner.